Рецензия

от доц. д-р. Орлин Иванов,
Архитектурен факултет на УАСГ, София

На материалите, предоставени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент" по професионално направление 8.2 Изкуствознание и изобразително изкуство - „Скулптура" и „Композиция" за нуждите на катедра „Скулптура"

В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник, брой 97 от 15.11.24 г. и на страницата на НХА със заповед № 0087/15.04.2025 г. на Ректора на НХА, участват двама кандидати – **д-р Ивайло Лальов Аврамов и гл. ас. д-р Борислав Димитров Алексиев от НХА**

Относно материалите на кандидат д-р Ивайло Аврамов

Кратки биографични данни
Д-р Ивайло Аврамов е завършил магистърска степен в специалност Скулптура на Национална художествена академия, а през 2020 г. като докторант в свободна форма на обучение защитава в катедрата докторската си степен на тема "*Любомир Далчев типологични модели и приложения. Избрани примери от четвърти творчески период 1962-1979*". През периодите 1999-2002 г., 2011-2017 г. и 2019-2020 г. е хоноруван преподавател в катедра Скулптура, през 2012-2013 г. в катедра Керамика, а през периода 2017-2019 г. е асистент в катедра "Скулптура" на НХА. Кандидатът притежава значителен педагогически опит.
Д-р Ивайло Аврамов е активен автор и участва в редица изложби, шест от които самостоятелни. Индивидуално или като член и съосновател на творческа група НИТТ е взел четиридесет и три участия в общи художествени изложби, седем участия в пленери и симпозиуми, осем ръководства и координации на съвмесни прояви. Носител е на националната награда за скулптура "Иван Лазаров" за 2022 г., на
първа награда за скулптура от националния конкурс за млади художници, критици и куратори на Международна фондация

"Св.Св.Кирил и Методий" през 2002 г и на още две награди през 2001 г. и 2002 г. Членува в СБХ от 2001 г.

Общо описание на представените материали

Кандидатът участва в конкурса със следните материали:

• Теоретичен текст със заглавие „*Практики на абстрактност*“, където подробно и изчерпателно са развити основните идейни предпоставки за творческата практика на кандидата.

• Документи, доказващи покриването на минималните наукометрични изисквания за заемане на длъжността – кандидатът покрива задоволително минималните изискванията

• Албум с произведения, представящ творчеството на автора. Тук изненадващо за мен не са налични достатъчно произведения на скулптурата. Авторът експериментира с изразните средства и артистични практики на концептуалното изкуство. Наблюдава се подбор на определени изразни средства в зависимост от конкретния проект и идеен замисъл, на който се търси най-подходящата материализация. Разбира се, в най-широк смисъл, под понятието скулптура често се определят произведения, съдържащи изразните средства на обект и инсталация, но академичните и научни среди, приемам са призвани да съхраняват и диференцират традиционните форми. Богатството и разнообразието на артистични практики за въздействие в пространството, с които днес разполагаме, надграждат и развиват традиционните, не ги отричат. Но все пак: В настоящия контекст на конкурса не всеки предмет, притежаващ три измерения, конкретна материалност и ситуиране в пространството би трябвало да се определя като скулптура. Така както и не всяка конструкция с утилитарна функция е архитектура. В този аспект голяма част от представените произведения не са ситуирани в територията на скулптурата, не засягат същностностната й проблематика. Подбора на представените произведения, а и артистичната практика на кандидата, допълват една тенденция в катедрата от близкото минало: в специалността се приютяват и завършват студенти, които “работят с пространството” (каквото и да означава това), а често експонирането на двуизмерни или изобщо отсъстващи (имагинерни) произведения в залите на дипломни защити са насърчавани от академичната общност. Това буди противоречия спрямо състоянието в академичното образование по Скулптура.

Отражение на научните публикации на кандидата в специализираната литература (известни цитирания)

Кандидата участва в конкурса с общо 43 цитирания от български автори, като едно е в рецензирано издание.

Обща характеристика на дейността на кандидата:

Учебно-педагогическа дейност

С различна интензивност и прекъсвания от 1999 г. до 2020 г. кандидата е преподавал като хоноруван преподавател и има значителна практика в катедра Скулптура на НХА.

Научна и научно приложна дейност

Налице са осем броя образователни или художествено-творчески проекта, на които кандидата е бил ръководител.

Приноси (научни, научно приложни, приложни)

Заявените от кандидата приносни моменти на хабилитационния труд, представляващи "реконтекстуализирането на семантичното и онтологично съдържание в словесните конструкции на предметността, чрез прилагане на етимологичен анализ, разтоварвайки функционалните им символи, стигайки до корена на произхода им, чрез което да бъдат върнати в дискурса на абстрактността." Така зададен фокусът на хабилитационния труд би могъл да се припознае по-скоро и с научни специалности, ситуирани отвъд тази на конкурса, а в друг контекст и където и да е във факултет по визуални изкуства към някой университет. Тази характеристика на хабилитационния труд създава впечатление за посока, отдалечена от основната функционална насоченост на конкурса – за нуждите на катедра Скулптура на Национална художествена академия.

Оценка на личния принос на кандидата

Хронологично погледнато, в представените произведения изказът на автора все повече изчиства пластичните си намеси и достига до отказ от създаване и ситуиране на триизмерна пластична форма, а експлоатира почти незабележимо съществуващата архитектурна конструкция в интериора на изложбените пространства. Стремежът на Аврамов да бъде "тих и незабележим" като намеса в намерената

пространствената среда, да се слее с нея, е очевиден в хронологичния ред на творческите му изяви. Този актуален подход затвърждава впечатлението ми за добра информираност на автора относно постмодерни артистични практики, принадлежащи към края на XX век. В тази връзка намирам и друга характерна линия в творческия път на автора: Съществува обратна пропорционалност при текстовата част в идейната обосновка спрямо пластичните състояния в представените от автора произведения. В по-късното творчество, аскетичната или почти отсъстваща скулптурна форма в произведенията е в контраст с подробните описания на техническите им специфики и параметри. Тези характеристики на творческите изяви намирам за добре усвоен артистичен подход, характерен за автори, работещи в сферата на концептуалното изкуство или в най-общ смисъл разширените граници на скулптурата. „Минимизираният пластицизъм на материята..." кандидатът заявява като „..цел да изведе смисловото съдържание на реалността до визуалната психология на синтезирания ѝ образ". Този стремеж, предопределен от заложения теоретичен периметър в хабилитационния труд за мен е искрен и така Аврамов очертава ясно тенденцията на линията си на творчески занимания като *"Практики на абстрактност"*. В част от представените работи, които притежават триизмерност като характеристика, се използват обекти, чиято функция е да бъдат „психологически предефинирани" посредством поставянето им в различен контекст на възприятие, докато в по-ранните си работи, като член на група НИТТ, стремежът е за създаване на ситуирана в конкретно пространство скулптурна форма.

Лични впечатления

Личните ми впечатления за д-р Ивайло Аврамов са за отдаден на творческите си изяви визуален артист, изключително активен. Следя неговите изяви още от участието му в група НИТТ – една от значимите арт групи, спомогнали за социализирането на съвременното изкуство в публичните пространства в България. НИТТ експериментират с изразните средства на абстрактната скулптура в обществените пространства при урбанизирана или природна среда. Като самостоятелни изяви, авторът реализира намеси, които характерно за неговото поколение компенсират неслучването и социализират абстрактното и концептуално изкуство у нас. Често в този стремеж

се наблюдава директно взаимстване на изразни средства и артистични практики от световните примери, извън времевия и социокултурен контекст на тяхното възникване. В тази характерна за нашата сцена творческа практика, предопределена от ролята ни на културна периферия, Ивайло Аврамов е един от многото примери за завършили скулптура автори, които се отказват от традиционните средства на скулптурата и това заслужава вниманието на културологията.
В практиката си на куратор и организатор на групови изложби кандидатът определено демонстрира огромен потенциал. Отдаден на социализирането и популяризирането на съвременното изкуството, не веднъж е показал на практика, че разбира значението и смисъла на създаване на творческа общност. В тази посока той се изявява като ревностен последовател и аз държа да го подчертая като едно от неговите качества.

Критични бележки

Заявявам стремеж за обективност спрямо разбирането ми за качествата, които кандидатурата трябва да демонстрира в контекста на академичното образование в специалност Скулптура: Опитвайки се да вникна в подробно заявения от Аврамов идеен замисъл на представените произведения, разбирам, че традиционната скулптурна проблематика, свързана с изобразителността чрез триизмерната форма и всички характерни за нея проблеми, изучаващи се като изразни средства в художествена академия, не вълнуват творчески автора. В представените произведения не присъства скулптура, съдържаща наслагванията, придобити от задълбоченото изследване на принципите на формообразуване в природата и взаимодействието на тези принципи в пространствено-визуален аспект с архитектурната среда. Голяма част от представените произведения са реализирани чрез техники, разпростиращи се върху територията на изобразителната равнина – различен тип проекции и интервенции на форми и материали върху нея. По-голямата част от представените произведения представляват видео кадри, фотография, графични отпечатъци, колажи, насипи от инертни материали и интервенции върху архитектурни конструкции в интериора. Като изразни средства те се изчерпват с възможностите на изобразителната равнина – обосновано от автора като

„преформатиране на пластицизма поради насочването на фокуса от материализирането към трансформацията на образа, създаден с непластични техники и средства.“ – според моето разбиране, това излиза отвъд същността на дисциплината, в която е обявен конкурсът. Скулптурата, формирала изразните си средства през хилядолетното си съществуване, днес преживява процес на осмисляне на всички интервенции от съвременните технологични възможности и в състояние на размити, а често и спекулативни граници, черпи от новите възможности за пространствено-визуално внушение. Демонстрираните в албума форми на изказ – инсталация, обекти, видео арт, спрямо програмата по „Скулптура“ и „Композиция“ мога да ситуирам като неосновни и такива, чиято роля (разбира се) би могла да разшири кръгозора на обучаващите се в специалността, но не намирам за базисни.

Относно текстовата част, в наличие са много подробни и дълги цитати на дефиниции относно смислови значения на понятия от различни научни сфери. Заедно с изключително подробно описаните технически параметри и габарити на произведенията, те разфокусира основната функционална насоченост на текста спрямо конкретната теза на труда.

Заключение

Теоретичните разсъждения и артистични практики, представени в хабилитационния труд на д-р Ивайло Аврамов, са внушителни по количествени параметри, но не кореспондират с разбирането ми за съдържанието на академична програма по скулптура. Намирам, че творческите занимания на кандидата имат допирни точки с незначителна част от академичната програма. Поради това: **Не мога да подкрепя представената кандидатура на д-р Ивайло Аврамов за академична длъжност „доцент“ по професионално направление 8.2 Изобразително изкуство, специалност „Скулптура“.**

Относно материалите на кандидат гл. ас. д-р Борислав Алексиев

Кратки биографични данни

Гл. ас. д-р Борислав Алексиев е завършил специалност „Скулптура“ в класа на Акад. Крум Дамянов през 2009 г. – бакалавър, а през 2011 г. като Магистър. Като редовен докторант на катедра „Скулптура“ през 2018 г. защитава докторската си дисертация на тема "*Конструктивни и формални проблеми на фигуративната скулптура*". През периода 2018/2019 учебна година е хоноруван преподавател в катедра „Скулптура“, а от януари 2020 г. до април 2021 г. заема длъжност „асистент“. От април 2021 г. и към момента е преподавател в катедра „Скулптура“, на длъжност „главен асистент“. През периода 2019-2020 година е хоноруван преподавател в катедра „Рисуване и моделиране“ на УАСГ. Член е на Съюза на българските художници, секция „Скулптура“ от 2014 г. Взел е участие в двадесет и осем художествени изложби. Осъществил е една самостоятелна изложба, реализации на монументални произведения и почетни знаци, пърформанс "Музика във форма". Носител е на четири индивидуални награди от общи художествени изложби и конкурси.

Общо описание на представените материали

- Творческа автобиография. Тук прави впечатление заетостта на кандидата в различни фази на проектиране и изпълнение на монументални произведения в творчески колективи.
- Хабилитационен труд на тема „*Абстракцията като процес в творческата дейност*" съдържа и развива ясно теоретичния периметър на неговите авторови търсения в скулптурата. Добре структуриран, ясен, целенасочен с ясна функционална насоченост.
- Таблици с наукометрични показатели - кандидатът покрива задоволително необходимите минимални изисквания за участие в конкурса

В представения хабилитационен труд, гл.ас д-р Борислав Алексиев разглежда:

- Абстракцията като процес на генериране на художествено произведение и по принцип като фундаментален метод за изследване във всички области на човешкото познание
- Абстракцията като термин, обозначаващ група явления в изобразителното изкуство, случили се в определен период – от края на 19-ти и 20-ти век.

Във връзка с първия аспект на понятието, Алексиев разяснява следните си творчески серии:

- серия „Движение
- серия „Растеж"
- серия „Вълни"
- Експеримент – създаване на механични трептения във водна среда, Серия Интерференция, Музика във форма
- Серия "Плетеници"
- Серии „Мрежи".

При тези серии от композиционни решения структурата, с която са организирани елементите е непроменлива, структурират се един към друг последователно. Така се постига усещане за фрагмент от нещо безкрайно, зона от една мрежа. В серията „Мрежи с дебелина" и „Източени мрежи" авторът нарушава тази безкрайност и фрагментност, трансформирайки не основната фасада, изходната равнина, а създавайки прогресивна променливост, нарастването в третото направление. Така е разрешено и едно от основните за скулптурата предизвикателства - поставянето, ситуирането в пространството – в тези серии от работи се създава внушение за леко-тежко по вертикала. В различните вариации на тази топология авторът развива принципите на подредба в трите направления и така достига до една изведена като гледни точки скулптурна форма. Авторът се интересува от геометричната и топологична логика на структурите и ги ползва като мотив и провокация за създаване на композиции с неиконичен абстрактен смисъл.

Отражение на научните публикации на кандидата в специализираната литература (известни цитирания)

Налице са шест цитирания в специализирани издания

Обща характеристика на дейността на кандидата

Учебно-педагогическа дейност

Кандидатът е натрупал значителен опит като преподавател в катедра "Скулптура" на НХА и катедра "Рисуване и моделиране" на УАСГ. Работата му като преподавател на студенти по Архитектура е изключително ценен и подпомага задачата му да преподава и най-специфичния аспект за катедра Скулптура в НХА – синтезът на изкуствата с архитектурата и пространствената среда.

Научна и научно приложна дейност

Борислав Алексиев експериментира с изразните средства. Трябва да се отличи проектът му "Музика във форма", където крайният резултат - релефната структура, вдъхновена от механичните трептения, в зависимост от амплитуди на звукови вълни, е завършена и трансформирана в скулптурна форма.

Приноси

Хронологически в творчеството на Борислав Алексиев се наблюдава процес на усложняване на пространствената структура и пластичните характеристики в произведенията. Видим е пътят за достигане до все по-сложна форма като пространствен факт. Вниквайки в идейното съдържание на скулптурата на Алексиев, намирам, че абстрактното за него не е овладяването на определен изказ, език съдържащ свой комуникативен ред, а представлява експериментално поле за формални търсения, където авторът поставя класически за формата проблеми, без да абдикира от тях в името на приобщаване към характеристиките на художествени стилове от средата и края на миналия век. Елементите и композиционните решения не са претоварени в семантичен аспект, а са удачен подбор на мотиви за пространствени търсения. Намирам тази характеристика на произведенията за актив. Като зрител: отдъхвам си от липсата на тежки и объркващи описателни текстове, маниерно очертаващи материални и идеологични аналогии, доказващи принадлежността на произведенията към известната вече на всички

характеристика и външни черти на актуални артистични практики. Вместо това Алексиев искрено представя правилата на своята игра. Тези правила, иманентни за скулптурата още от древността, всъщност са продиктувани от условията и начина, по които човекът съществува и възприема. Задачите, които авторът си поставя за разрешаване са пространствени по характер. Пространствени в това смислово значение на понятието, дефинирано спрямо специфичните изразни средства на скулптурата и в аспект на визуалното възприятие, логично вълнуващо всеки правещ. Изхождайки от основни формообразуващи принципи, Борислав Алексиев демонстрира няколко серии от работи, където трансформира един и същи модул, използвайки два основни принципа: Безкрайни редици от елементи и крайни системи, съдържащи прогресия и трансформация при модулите. При тези геометрични композиции подходът в организирането на формата е на системно-структурно ниво. Дават се отговори на проблеми, засягащи четливостта при елементите на произведенията – ракурсите при визуалното възприятие на формата в определени гледни точки на пространството, ритъма на обемите, яснота на силуетите. Целостта на въздействието в композициите на автора е постигната чрез умело обвързване между елементите – те губят самостойното си участие, а се подчиняват на цялото, на общата система. Изведени са основните гледни точки, предопределени от поставянето на произведенията – хоризонтални или вертикални фасади. Преходите между отделните фасади на тези мрежи и редици от елементи видимо са характерен проблем, който вълнува автора и е разбираемо защо той заявява, че подходът към работата му по модели от натурата (природни модели) не е по-различен – абстрактен е като метод на изследване, трансформиращ, интерпретиращ познатите образи, ненаподобителен, а анализиращ е. Тези характеристики на творческите търсения на автора, намирам за изключително важни качествата, които един академичен преподавател трябва да притежава за нуждите на катедрата и това само ще подпомогне процеса по обучение в катедра "Скулптура". Тези характеристики на кандидата кореспондират със базисните принципи на занаята – скулптурата, което всъщност е обект на преподаване в структурирано като художествена академия висше учебно заведение. Изразните средства на скулптурата могат и са обект на обучение. Известно е, че човек не се ражда с пространствено мислене, колкото и

талантлив да е. Изграждането му е въпрос на обучение, чрез което се развиват умения и знания, водещи до изграждане на чувствителности. Тези придобити знания и умения не трябва да унифицират изразни средства на бъдещите автори при техните артистични практики, а да ги подготвят професионално, придобивайки такива умения, чрез които да изразяват и търсят идеите в изкуството си. Убеден съм, че такива умения са свързани със знания по формообразуване. Кандидатът гл.ас д-р Борислав Алексиев демонстрира потенциал, с които би могъл да изгради програма, съдържаща проблемите на формообразуването – фундаментална дисциплина за специалности като Скулптура и Архитектура.

Лични впечатления

Познавам гл.ас д-р Борислав Алексиев. От престоя му като хоноруван преподавател в катедра "Рисуване и моделиране" на УАСГ, имам наблюдение за диалогичен, отдаден колега, който не пести енергия и време в работата си със студентите. Притежава изследователски потенциал, подхожда иновативно към поставените му от катедрата задачи като постига един много важен за мен резултат – комуникира със студентите по начин, който респектира, но и приобщава студентите към присъствието им в ателието, мотивира ги да работят. Борислав Алексиев демонстрира високо ниво на компетентност и професионални умения във сферата на формообразуването. В работата му като асистент в НХА, прави впечатление на един от преподавателите, който държи на академичната програма, съдържаща огромна традиция в Катедрата. Изключително опитен и с огромен ресурс от знания и умения в технологичните процеси по реализиране на произведенията в материал, Алексиев ръководи екип от колеги, с които ангажирано, като скулптори, участват в реализирането и техническото осъществяване на монументални произведения. Спрямо класическото разбиране за гилдия, Алексиев е преминал през всички нива на образование в нашия занаят – бил е дългогодишен асистент в ателието на акад. Крум Дамянов, където е натрупал огромен опит в проектирането и осъществяването на много монументални проекти, има значителна практика като асистент в катедрата. Успоредно с това е създал един последователен и самостоятелен творчески път. Скулптурата, която демонстрира авторът е творческо постижение и заслужава да бъде

посочена като такава, която демонстрира начина по-които съвременната скулптура може да се преподава в Академията – като формообразуване.

Заключение

Хабилитационните материали на кандидата съдържат резултати, които представляват оригинален принос в науката и професионалната практика и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ и съответните правилници от значение за НХА и заслужават категорична положителна оценка.

Материалите показват, че кандидатът гл.ас.д-р Борислав Алексиев притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Изкуствознание и изобразително изкуство – Скулптура. Демонстрирани са качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване, значима творческа и преподавателска работа.

Поради гореизложеното, **убедено давам своята ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на кандидата и предлагам Научното жури ДА ИЗБЕРЕ гл.ас.д-р Борислав Димитров Алексиев за доцент** в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, научна специалност 8.2. Изкуствознание и изобразително изкуство – Скулптура.

15. 06. 2025 г.

Изготвил рецензията:

доц. д-р Орлин Русев Иванов